

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик початкової освіти

Дипломна робота
магістра

з теми: **«СТВОРЕННЯ СИТУАЦІЇ УСПІХУ В ПРОЦЕСІ
ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ»**

Виконала: студентка II курсу
групи PO2p-M20z
спеціальності 013 Початкова освіта
Андрухова Ольга Ігорівна

Керівник: **Московчук Л. М.**,
кандидат педагогічних наук,
старший викладач

Рецензент: **Галаманжук Л. Л.**,
доктор педагогічних наук,
професор

Кам'янець-Подільський – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТЕХНОЛОГІЇ СТВОРЕННЯ СИТУАЦІЇ УСПІХУ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	8
1.1. Психолого-педагогічні засади створення ситуації успіху на уроках математики в початковій школі.....	8
1.2. Проблема компетентнісного підходу в процесі навчання математики молодших школярів.....	20
РОЗДІЛ 2. ТЕХНОЛОГІЯ СТВОРЕННЯ СИТУАЦІЇ УСПІХУ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	29
2.1. Складові математичної компетентності.....	29
2.2. Прийоми та методи створення ситуації успіху в процесі формування предметної компетентності молодших школярів на уроках математики.....	38
2.3. Створення ситуації успіху в позакласній роботі з математики у початкових класах.....	63
2.4. Організація, зміст і аналіз ефективності експериментального дослідження.....	69
ВИСНОВКИ.....	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	77
ДОДАТКИ.....	84
Додаток А. Комплекс методик для визначення навчальної мотивації учнів...	84
Додаток Б. Зведена таблиця результатів дослідження мотиваційної сфери учнів експериментальної групи.....	89
Додаток В. Зведена таблиця результатів дослідження мотиваційної сфери учнів контрольної групи.....	90
Додаток Г. Зведена таблиця рівнів навчальних досягнень з математики учнів експериментальної групи.....	91
Додаток Д. Зведена таблиця рівнів навчальних досягнень з математики учнів контрольної групи.....	92
Додаток Е. Таблиця цифрообразів.....	93

ВСТУП

Процес модернізації освіти в Україні спрямований на виховання особистості, що усвідомлює свої можливості, прагне до самоосвіти, самовдосконалення, максимальної самореалізації, до досягнення щастя й успіху в житті. В Державному стандарті початкової освіти йдеться, що здобувач початкової освіти має отримувати «... радість від пізнання ...» [76, с. 95]. Тому створення умов для формування впевненості учня у своїх силах є першочерговим завданням учителя початкових класів.

Проблема успіху у вихованні та навчанні за останні роки визначилася як одна з найважливіших і перспективних у педагогічній науці та практиці. Зміст нових освітніх програм спрямовано на забезпечення успіху в навчанні, що є джерелом внутрішніх сил дитини. Метою освіти згідно Закону України «Про освіту» є «... формування необхідних для успішної самореалізації компетентностей ... » [76, с. 3]. Обумовлено це тим, що в сучасних умовах людський фактор розглядається як найголовніший резерв соціального розвитку особисті.

Психологи вважають, що одним із найважливіших факторів поряд зі здібностями, знаннями, навичками, що забезпечує успіх у діяльності, є мотивація як сукупність спонукальних факторів, що викликають активність особистості та визначають її спрямованість [71]. Отже, успіх – це завжди перемога, пов'язана з мотивацією, мотивація у свою чергу пов'язана з інтересом, а інтерес, зацікавленість навчальним матеріалом створюють сприятливе освітнє середовище.

Основні концептуальні гуманістичні положення педагогіки успіху відображено у дослідженнях науковців: Ю. Бабанського, І. Беха, А. Белкіна, О. Бондаревської, Н. Бордовської, У. Глассера, В. Дряпкі, Б. Ейпларда К. Ізард, І. Зязюна, В. Євдокимова, В. Луценка, О. Пехоти, В. Серікова, В. Сухомлинського, Л. Ткачука, В. Франкла, І. Якиманської та ін. На необхідності створення ситуацій успіху під час освітнього процесу наголошували відомі та видатні педагоги і психологи: Л. Виготський, І. Огородніков, В. Оніщук, О. Романовський, О. Савченко, А. Сівак, Н. Тарапака, І. Харламов, Г. Щукіна та ін.

Сучасний етап розвитку Європейської системи освіти характеризується визначенням переліку необхідних для оволодіння учнями ключових компетентностей. Відбору ключових компетентностей присвятили свої праці такі зарубіжні вчені: Е. Свенік, Р. Данон, П. Вогеліус, Р. Джакку-Сівонен, П. Врігнод, М. Норріс, Ф. Келлі, А. Веетрхайм, Дж. Саккен, П. Трієр, Д. Міллер та ін.

Сучасна початкова школа не залишається осторонь від процесів модернізації освіти, які відбуваються нині в усьому світі, й Україні зокрема. Початкової ланки освіти стосуються всі світові тенденції та інновації: особистісно-орієнтований підхід, інформатизація, інтеграція тощо. До основних інновацій належить і компетентнісний підхід. Теоретичні засади сутності понять «компетентність», «компетенція», структури компетентності, класифікації компетентностей, їх ієрархії тощо висвітлено у низці публікацій науковців України й близького зарубіжжя: Т. Байбара, Н. Бібік, С. Бондар, І. Єрмаков, І. Зимня, В. Краєвський, О. Локшина, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко, С. Трубочева, А. Хуторський та ін..

Формування ключових компетентностей учня є однією з актуальних проблем сучасної освіти. Досягнення успіху – одна з найбажаніших цілей життєдіяльності людини. Тому важливо, щоб ситуації досягнення успіху супроводжували і розвиток особистості молодшого школяра.

Упровадження мнемотехнічних прийомів створення ситуації успіху під час освітнього процесу в початковій школі дозволяє учневі відчути свою успішність, інтелектуальну спроможність, створює комфортні умови для самореалізації кожної дитини. Використання технології ситуації успіху на уроках математики позитивно впливає не тільки на настрій і самопочуття учнів, але й на якість їх навчання. Саме це і зумовлює **актуальність** обраної теми дослідження.

Метою нашого дослідження є обґрунтування необхідності створення ситуації успіху на уроках математики в початковій школі.

Об'єкт дослідження – процес навчання математики молодших школярів.

Предмет дослідження – вплив застосування технології створення ситуації успіху на процес формування математичних компетентностей і навчальну мотивацію молодших школярів.

Відповідно до об'єкта, предмета і мети дослідження визначено такі **завдання**:

- теоретично обґрунтувати необхідність створення ситуації успіху на уроках математики в початковій школі;
- охарактеризувати сучасні підходи до навчання математики молодших школярів у ЗЗСО;
- виявити особливості використання технології створення ситуації успіху на уроках математики і в позакласній роботі,
- розкрити інтерактивні та мнемотехнічні методи і прийоми технології створення ситуації успіху;
- запропонувати систему вправ на основі мнемотехнічних прийомів для ефективного засвоєння таблиці множення;
- дослідити вплив створення ситуації успіху на формування математичних компетентностей і навчальну мотивацію молодших школярів.

Методи дослідження:

- теоретичні: аналіз, синтез та узагальнення теоретичних і методичних положень проблеми.
- емпіричні: педагогічне спостереження, констатувальний, формувальний та контрольний експерименти, статистична та аналітична обробка експериментальних даних щодо ефективності застосування технології «Створення ситуації успіху» на уроках математики та в позакласній роботі у початкових класах.

Гіпотеза. У процесі роботи над обраною проблемою нами було висунуто припущення, що застосування технології створення ситуації успіху на уроках математики та в позакласній роботі у початкових класах сприятиме підвищенню рівня математичної компетентності та навчальної мотивації молодших школярів.

З метою дослідження впливу технології створення ситуації успіху на процес навчання математики молодших школярів нами було проведено педагогічний експеримент на базі початкових класів Кам'янець-Подільського ліцею I-III ступенів «Славутинка». Експериментальною групою було обрано 2-Б клас, контрольною – 2-А клас. У експериментальній групі на уроках математики була запроваджена авторська технологія створення ситуації успіху.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, результати дослідження обговорювалися під час виступів на засіданнях кафедри теорії і методик початкової освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені І. Огієнка (2020-2021, 2021-2022 н. рр.) і 10 конференціях: Наукова конференція студентів і магістрантів за підсумками НДР у 2019-2020 н. р. (Кам'янець-Подільський, 2020 р.) – «Нові підходи до навчання та викладання математики в умовах Нової української школи; Всеукраїнська онлайн-конференція «Актуальні питання початкової освіти: досвід, реалії, перспективи (15-16 жовтня 2020 р., Кам'янець-Подільський) – «Психолого-педагогічні засади створення ситуації успіху на уроках математики в закладах початкової освіти»; IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Від творчого педагога до творчої дитини: гармонія партнерської взаємодії» (28-29 жовтня 2020 р., Кам'янець-Подільський) – «Забезпечення відчуття досягнення успіху у процесі математичної освіти дітей дошкільного й молодшого шкільного віку»; Всеукраїнська онлайн-конференція «Актуальні питання початкової освіти: досвід, реалії, перспективи (15-16 жовтня 2020 р., Кам'янець-Подільський) – «Психолого-педагогічні засади створення ситуації успіху на уроках математики в закладах початкової освіти»; IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Від творчого педагога до творчої дитини: гармонія партнерської взаємодії» (28-29 жовтня 2020 р., Кам'янець-Подільський) – «Забезпечення відчуття досягнення успіху у процесі математичної освіти дітей дошкільного й молодшого шкільного віку»; IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Роль і місце мистецької педагогіки у формуванні сучасної особистості» (у рамках IV всеукраїнського конкурсу «MusicUniFest-2021» (11-12 березня 2021 р., Кам'янець-Подільський) – «Музичні фізкультхвилинки як засіб створення ситуації успіху в процесі навчання математики у початковій школі»; Всеукраїнська студентська науково-практична інтернет-конференція «Інноваційні освітні технології в Україні: теорія і практика» (26 лютого 2021 р., Умань,) – «Технологія створення ситуації успіху у процесі формування математичних компетентностей молодших школярів»; Наукова конференція студентів і магістрантів за підсумками НДР у 2020-2021 н. р. (Кам'янець-Подільський, 2021 р.) – «Створення ситуації успіху на уроках

математики засобами інтерактивних технологій парного і групового навчання»;

IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Українська та іноземні мови в початкових класах: актуальні проблеми й інноваційні технології навчання в умовах НУШ» (18-19 березня 2021 року, Кам'янець-Подільський) – «Технологія створення ситуації успіху у процесі розвитку математичного мовлення молодших школярів»; Регіональна науково-практична конференція «Здобувач освіти в НУШ: доміанти розвитку та шляхи мобілізації ресурсів» (15 квітня 2021 р., Хмельницький) – «Прийоми формування почуття успіху в молодших школярів на уроках математики».

Публікації. Результати магістерського дослідження відображено у 2 публікаціях:

1) Андрухова О. І. Створення ситуації успіху на уроках математики засобами інтерактивних технологій парного і групового навчання. *Сучасні технології початкової освіти: реалії та перспективи* : збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, педагогічний факультет, кафедра теорії та методик початкової освіти; редкол.: Н. В. Бахмат, Н. В. Гудима, О. В. Ковальчук. Київ : Міленіум, 2021. Випуск 4. С. 5-8;

2) Андрухова О. І. Технологія створення ситуації успіху у процесі формування математичних компетентностей молодших школярів. *Інноваційні освітні технології в Україні: теорія і практика* : електронний збірник тез Всеукраїнської студентської науково-практичної інтернет-конференції (Умань, 26 лютого 2021 р.). URL: <https://sno.udpu.edu.ua/index.php/naukovo-metodychna-robota/102-innovatsiyeni-osvitni-tekhnologiyi-v-ukrayini-teoriya-ta-praktyka/608-tekhnologiya-stvorenniya-situatsiji-uspikhu-u-protsesi-formuvannya-matematichnoji-kompetentnosti-molodshikh-shkolyariv>

Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (88 найменувань) і додатків.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі теоретично обґрунтовано необхідність створення ситуації успіху на уроках математики в початковій школі; охарактеризовано сучасні підходи до навчання математики молодших школярів у ЗЗСО; виявлено особливості використання технології створення ситуації успіху на уроках математики; розкрито інтерактивні та мнемотехнічні методи і прийоми технології створення ситуації успіху; запропоновано систему вправ на основі мнемотехнічних прийомів для ефективного засвоєння таблиці множення; досліджено вплив створення ситуації успіху на формування математичних компетентностей і навчальну мотивацію молодших школярів. Магістерське дослідження дозволило зробити наступні висновки:

1. Проблема застосування технології створення ситуації успіху набула особливої значущості у вітчизняній початковій освіті. Завданням Нової української школи є сформувати впевнену у власних силах особистість, спроможну до самоствердження та самореалізації у сучасному суспільстві. Технологію створення ситуації успіху на уроках математики в початковій школі нами визначено як цілеспрямоване, організоване поєднання умов, за яких створюється можливість досягти значних результатів у математичній діяльності як окремо взятої особистості, так і колективу в цілому, формується психологічний механізм мотиву успіху, адекватна самооцінка молодшого школяра, позитивні емоції, почуття задоволеності від навчання, попереджується виникнення негативних психологічних станів (тривожності, страху, міжособистісних конфліктів).

2. Серед сучасних підходів до навчання математики молодших школярів особливо актуальним є компетентнісний, що полягає у формуванні математичної й інших ключових компетентностей особистості дитини, необхідних їй для життя та продовження навчання. Математична компетентність здобувача початкової освіти передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів і ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і

суспільному житті людини. Складовими математичної компетентності молодшого школяра є обчислювальна, інформаційно-графічна, логічна і геометрична.

3. Процес навчання за технологією створення ситуації успіху передбачає три етапи: мотиваційно-цільовий, організаційний, рефлексивний, а також відповідний алгоритм створення такої ситуації. На уроках математики доцільно використовувати інтерактивні технології парного і групового навчання, різні методи та прийоми для створення ситуації успіху: «Ротаційні змінювані трійки», «Карусель», «Рольові ігри», «Обмін ролями», «Емоційне заохочення», «Стабілізація», «Особисте відкриття», «Невтручання», «Анонсування», «Гидке качення», «Емоційне блокування», «Сходинки до успіху», «Даю шанс», «Стеж за нами», «Вибух емоцій», «Створення ситуації змагань», «Повір у себе», «Почую кожного», «Дослідження між предметних зв'язків», «Актуальності», «Емоційного і естетичного стимулювання», «Інформаційна палітра», «Допомога друга», «Еврика», «Навмисна помилка» та ін.

4. Ефективному формуванню математичної компетентності молодшого школяра, успішному й швидкому засвоєнню важливої математичної інформації сприяє використання на уроці математики мнемотехнічних прийомів: «Цифрообраз», «Римізація», «Сюжет», «Гіпербола», «Трансформація» та ін.

5. Формування математичних компетентностей і мотивації до навчання у здобувачів початкової освіти за допомогою технології створення ситуації успіху потрібно здійснювати не тільки на уроках математики, але й на позакласних математичних заняттях. Серед форм організації позакласної роботи з математики нами використано: математичний гурток, математичний ранок, хвилинки цікавої математики, години цікавої математики, випуск математичних газет, математичні екскурсії, створення математичного куточка тощо.

6. Аналіз результатів педагогічного експерименту дає підстави стверджувати, що застосування технології створення успіху на уроках математики та у позакласній роботі з математики сприяє більш ефективному засвоєнню учнями навчального матеріалу та створює умови для підвищення рівня їх математичної компетентності, навчальної мотивації та позитивного ставлення до навчання в цілому. Показник високого рівня навчальних досягнень учнів з математики у експериментальному

класі зріс з 16% до 32%, що становить 16%, показник достатнього рівня зріс з 26% до 32%, що становить 6%. Значною мірою зросла й мотивація навчальної діяльності молодших школярів. Проведене дослідження показало, що в результаті систематичного застосування технології створення ситуації успіху навчальна мотивація учнів експериментального класу зросла на 10%.

Використання технології «Створення ситуації успіху» забезпечує не тільки ефективне формування математичних компетентностей молодшого школяра, його пізнавальних інтересів, бажання досягнути високих результатів у навчанні, здатності до самовдосконалення, але й гармонійний розвиток особистості дитини, збереження духовного, психічного, соціального та фізичного здоров'я здобувача початкової освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адаменко Н. Є. Школа успіху. *Початкова школа XXI сторіччя*. 2009. № 21. С. 16-18.
2. Андрухова О. І. Створення ситуації успіху на уроках математики засобами інтерактивних технологій парного і групового навчання. *Сучасні технології початкової освіти: реалії та перспективи* : збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, педагогічний факультет, кафедра теорії та методик початкової освіти; редкол.: Н. В. Бахмат, Н. В. Гудима, О. В. Ковальчук. Київ : Міленіум, 2021. Випуск 4. С. 5-8.
3. Андрухова О. І. Технологія створення ситуації успіху у процесі формування математичних компетентностей молодших школярів. *Інноваційні освітні технології в Україні: теорія і практика* : електронний збірник тез Всеукраїнської студентської науково-практичної інтернет-конференції (Умань, 26 лютого 2021 р.). URL: <https://sno.udpu.edu.ua/index.php/naukovo-metodychna-robota/102-innovatsiyini-osvitni-tekhnologiyi-v-ukrayini-teoriya-ta-praktyka/608-tekhnologiya-stvorenniya-situatsiji-uspikhu-u-protsesi-formuvannya-matematichnoji-kompetentnosti-molodshikh-shkolyariv>
4. Антощук Є. В. Учимося запам'ятовувати і пригадувати: швидка педагогічна допомога від Української школи ейдетики «Мнемозина». Київ: Вирій. 2007. 156 с.
5. Байбара Т. Компетентнісний підхід в початковій ланці освіти: теоретичний аспект. *Початкова школа*. 2010. № 8. С. 46-52.
6. Байбородова Л. Педагогические основы взаимодействия школы и семьи в воспитании. *Воспитательная работа в школе*. 2003. №4. С. 8-12.
7. Бантова М. О. Методика викладання математики в початкових класах / М. О. Бантова, Г. В. Бельтюкова, О. М. Полевщик. Київ : Вища школа, 1982.
8. Башинська О. І. Створення ситуації успіху. *Початкова освіта*. 2011. № 24. С. 27-29.
9. Бджоли та математика. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=L0PM9v0bJwg> (дата звернення: 30.04. 2021).
10. Безпалько В. Зміст і методика позакласної виховної роботи / В. Безпалько, І. Трухів, А. Капська. Київ : Вид. група Основа, 2007. 233 с.

11. Белкин А. С. Ситуация успеха. Как ее создать : книга для учителя. Москва : Просвещение, 1991. 176 с.
12. Бех І. Д. Педагогіка успіху: виховні втрати та їх подолання. *Педагогіка і психологія*. 2004. №4. С. 5-15.
13. Бібік Н. М. Компетентнісна освіта – від теорії до практики / Н. М. Бібік, І. Г. Єрмаков, О. В. Овчарук. Київ : Плеяда, 2005. 120 с.
14. Бібік Н. Компетентність і компетенції у результатах початкової освіти. *Початкова школа*. 2010. № 9. С. 1-4.
15. Боровик. Г. В. Компетентнісний підхід до навчання учнів на уроках математики : методичний посібник для вчителів. Харків : РМК Московського РУО, 2008.
16. Богданович М. В. Методика викладання математики в початкових класах : навч. посіб. / М. В. Богданович, М. В. Козак, Я. А. Король. 4-е вид., перероб. і доп. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2016. 368 с.
17. Борсук В. М. Створення ситуації успіху. Розкажіть онуку. 2008. №10. С. 19-21.
18. Буган Ю. В. Робоча книга вихователя : метод. посіб. Харків : Видавництво Основа, 2003. 289 с.
19. Бурда М. І. Структура і зміст профільного навчання математики. *Математика в школі*. 2007. №7. С. 3-6.
20. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : навч. посіб. 3-тє вид. Київ : Знання, 2008. 566 с.
21. Воронова С. Мотивація як фактор успіху навчальної діяльності молодших школярів. *Початкова школа*. 2007. №3.
22. Галузінська М. Г. Самостійна навчальна діяльність учнів – перший Крок до творчості. *Обдарована дитина*. 2005. № 10. С. 8-13.
23. Гильбух Ю. З. Психодиагностика в школе. Москва : Знання, 1989. 80 с.
24. Глассер У. Школы без неудачников. Москва : Прогресс, 1991. 176 с.
25. Гончарова-Горяньська М. Соціальна компетентність: поняття, зміст, шляхи формування в дослідженнях зарубіжних авторів. *Рідна школа*. 2004. № 7-8. С. 71-74.

26. Гришин Д. М. Руководство самовоспитанием школьников / Д. М. Гришин, Я.И Колдунов. *Школа*. 2006. № 5. С. 33–45.
27. Гурзан І. В. Створення ситуації успіху у молодших школярів. *Розкажіть онуку*. 2008. № 7. С. 1-17.
28. Державний стандарт початкової освіти. 2018. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF> (дата звернення: 20.03.2021).
29. Діяльнісний підхід та формування ключових компетентностей учнів на уроках математики. URL: <http://compi.com.ua/diyalenisnij-pidhid-ta-formuvannya-kluchovih-kompetentnostej.html> (дата звернення: 12. 03. 2021).
30. Дмитрик І. С., Технологія виховного процесу в школі : метод. посіб. / І.С. Дмитрик, Я.І. Бурлака. Київ: Ранок, 1998. 160 с.
31. Дьяченко Л. В. Від навчального проекту – до проектування особистості. *Педагогічна майстерня*. 2011. № 1. С. 11–12.
32. Єрмаков І. Г. Життєві компетентності особистості. Практично-зорієнтований посібник / І. Г. Єрмаков, Д. О. Пузіков. Донецьк : Каштан, 2007.
33. З любов'ю до дітей. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=OqbGIWdEX5E> (дата звернення: 30.04. 2021).
34. Зверєва Г. Ф. Формування та розвиток життєвих компетентностей учнів на уроках математики. Харків : РМК Московського РУО, 2008. 81 с. 3. URL: <http://klasnaocinka.com.ua/uk/article/formuvannya-ta-rozvitok-zhittevikh-kompetentnostei.html> (дата звернення: 04. 03. 2021).
35. Ібряшкіна Н. Формування у дитини емоційно-позитивного ставлення до шкільного навчання. *Початкова освіта*. 2007. № 42.
36. Іванов Д. А. Компетенції і компетентнісний підход в сучасній освіті. *Завуч. Управління сучасною школою*. №1. 2008. С. 4-24.
37. Истратова О. Н. Справочник психолога начальной школы / О. Н Истратова, Т. В. Эксакусто. Москва : Феникс, 2010. 268 с.
38. Канюк С. С. Психологія мотивації : навчальний посібник. Київ : Либідь, 2002. С. 238-248.

39. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання. Київ : Вид. група «Ранок», 1997. 347 с.
40. Компетентнісний підхід у сучасній освіті. Світовий досвід та українські перспективи / Під ред. О. В. Овчарук. Київ : К. І. С., 2004. 112 с.
41. Компетентнісна освіта: від теорії до практики : збірка статей. Київ : Плеяди, 2005. 120 с.
42. Коменский Я. А., Д. Локк , Ж.-Ж. Руссо, И. Г. Песталоцци. Педагогическое наследие / Сост. В. М. Кларин, А. Н. Джурицкий. Москва : Педагогика, 1989. 416 с/
43. Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років. 2014. 22 с. URL: http://www.tnpu.edu.ua/EKTS/proekt_koncers.pdf. (дата звернення: 17.04.2021).
44. Кривко М. П. Організація роботи з батьками : навч.-метод. посіб. Харків : Ранок, 1997. 487 с.
45. Кузьмінський А. І. Педагогіка / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. Київ : Генеза, 1997. 265 с.
46. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання / В. І Лозова, В. І. Троцько. Харків : Вид. дім «ІНЖИР», 2002. 432 с.
47. Макаренко В. М. Технологія формування та розвитку критичного мислення. *Математика в школах України*. 2007. № 26.
48. Математика в природі. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=nanlYwx4oD8> (дата звернення: 17. 02. 2021).
49. Можасєва О. М. Формування і розвиток основних компетентностей особистості в початковій школі. *Початкова освіта*. 2009. № 32.
50. Мойсеюк Н. Е. Педагогіка : навчальний посібник. Київ : А. С. К., 1999. 608 с.
51. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Київ : МОН України, 2016. 34 с.
52. Новікова Т. Розвивальне навчання та формування ключових компетентностей учнів. *Початкова освіта*. 2008. № 41.
53. Овчарук О. В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи. Київ : К. І. С., 2004. 112 с.

54. Парфенова И. Организация сотрудничества семьи и школы / И. Парфенова, Е. Казакова. *Воспитание школьников*. 2002. №3. С.25-28.
55. Пехота О. М., Кіктенко А. З., Любарська О. М та ін. Освітні технології : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. О. М. Пехоти. Київ : А. С. К., 2001. 256 с.
56. Пометун О. І. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти. *Рідна школа*. 2005. № 1. С. 29-31.
57. Пометун О. І. Компетентнісний підхід до оцінювання рівнів досягнень учнів. Київ, 2004.
58. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : науково-методичний посібник. / О. І. Пометун, Л. В Пироженко. Київ : А. С. К., 2003.
59. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 27.01.2021).
60. Равен Дж. Компетентність у сучасному суспільстві. Виявлення, розвиток і реалізація. Москва : Когито-центр, 2002. 396 с.
61. Раков С. А. Математична освіта: компетентнісний підхід з використанням ІКТ. Харків : Факт, 2005. 360 с.
62. Раков С. А. Формування математичних компетентностей випускника школи як місія математичної освіти. *Математика в школі*. 2005. № 5.
63. Рідкоус О. В. Сучасні педагогічні технології створення ситуації успіху. Педагогічний альманах. 2011. № 9. С. 62-68.
64. Романовська М. Метод проектів у виховному процесі : метод. посіб. Харків : Ранок, 2007. 160 с.
65. Романовський О. Г. Педагогіка успіху: її сутність та основні напрями вивчення. Теорія і практика управління соціальними системами. 2011. № 2. С. 3-8. URL: <http://repo.uipa.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3059/1/Roman.pdf> (дата звернення: 29.01.2021).
66. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии : учеб. пособие для пед. вузов и ИПК. Москва : Народное образование, 2001. 256 с.

67. Ситуація успіху: психолого-педагогічні механізми й етапи організації. *Освіта регіону, політологія, психологія, комунікації*. URL: <http://social-science.com.ua/article/355> (дата звернення: 17. 02. 2021).

68. Сівак А. В. Створення ситуації успіху на уроці в початковій школі. *Таврійський вісник освіти*. 2016. № 2 (54). С. 147-153. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Tvo_2016_2_26 (дата звернення: 30.01.2021).

69. Слостенин В. А. Професіоналізм педагога: акмеологічний контекст. *Педагогічне образование и наука*. 2002. № 4. С. 4-9.

70. Скрипченко О. В. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. Київ : Просвіта, 2001. 416 с.

71. Створення ситуації успіху. *Портал освітньо-інформаційних послуг «Студентська консультація»*. URL: <http://studcon.org/tehnologiya-stvorenniya-sytuaciyi-uspihu?page=1> (дата звернення: 27. 05. 2021).

72. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5 т. Київ :Радянська школа, 1976. Т. 1.

73. Таблиця множення у віршах. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=lmZ-WAAqRIY&t=11s> (дата звернення: 21. 03. 2021).

74. Тарапака Н. Формування почуття успіху у молодших школярів рушійна сила навчально-виховного процесу. *Наукові записки. Серія : Педагогічні науки*. Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка. 2010. Вип. 91. С. 212-216. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nz_p_2010_91_49 (дата звернення: 30.01.2021).

75. Телячук В. П. Інноваційні технології в початковій школі / В. П. Телячук, О. В. Лесіна. Харків : Вид. група «Основа», 2007. 233 с.

76. Типові освітні програми для закладів середньої освіти: 1-2 класи. Київ : ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+», 2018. 240 с.
77. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти: 3-4 класи. 2019. URL: https://library.kpnu.edu.ua/ufd/page_lib.php (дата звернення: 09.02.2021).
78. Тихоненко А. В. Теоретические и методические основы изучения математики в начальной школе / А.В. Тихоненко и др.; под ред. А. В. Тихоненко. Ростов н/Д : Феникс, 2008.
79. Тягло Ф. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічнорозвинутої особистості. *Вибр. твори*. 1998. № 1. С. 89.
80. Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори у 2 т. Київ : Рад. шк., 1983.
81. Харламов Й. Ф. Педагогіка : навч. посіб. Москва:, 1998. 265 с.
82. Хомич С. Гуманна педагогіка: навчаємо з любов'ю. *Учитель початкової школи*, 2014. № 5-6.
83. Чепурний Г. А. Мнемотехніка: технологія ефективного засвоєння інформації в умовах сучасної освіти : навч.-метод. посіб. Тернопіль : Мандрівець, 2013. 152 с.
84. Чечель І. Д. Проектування нової моделі школи. *Практика адміністративної роботи в школі*. 2003. № 7. С. 9-13.
85. Формування ключових компетентностей учнів на уроках математики. *Математика як розвага*. URL: <http://starshocl.blogspot.com/2014/04/blog-post.html> (дата звернення: 04.02.2021).
86. Цукерман Г. А. Умовия розвитку рефлексии у шестилеток. *Вопросы психологии*. 1989. № 2.
87. Щуркова Н. Є. Нове виховання : навч. посіб. Київ : Веселка, 2000. 386 с.
88. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2002. 427 с.